

EDITORIAL

Labawng padilaabon ang armadong pagsukol sa terorismo sa estado

Atubangan sa walay puas nga terorismo sa mga armadong gaway sa rehimeng US-Marcos ug subsub nga pagpangdaugdaug ug pagpanumpo sa masang anakpawis, makapila ka beses nga mibug-at ang tahas sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) ug sa tanang rebolusyonaryong pwersa nga mosukol aron panalipdan ang mga katungod ug kaayuhan sa katawhang Pilipino.

Labaw kanus-aman, determinado ang katawhan ug ang ilang mga Pulang manggugubat nga hugot nga gunitan ang armas ug lig-ong ias-dang ang armadong pakigbisog, isip nag-unang porma sa pagsukol sa katawhan sa pasista, papet ug paantus nga nagharing reaksyunaryong rehimen. Sayod sila nga kung dili mosukol ang katawhan kauban ang ilang hukbo, walay mobabag sa madaugdaugon ug mapahimuslanong mga agalong yutaan, dagkung burgesyakumprador ug mga kakunsabong langyawng kapitalista sa pagligis sa interes sa masa, pag-ilog

sa ilang panginabuhian, pagkawkaw sa bahandi sa nasud ug paggun-ub sa kinaiyahan.

Binilyong piso ang gibubu sa rehimeng US-Marcos sa nagpadayong kampanya sa armadong pagpanumpo ug terorismo nga may dautan apan haw-ang nga laraw nga pildihon ang hukbong bayan ug pukanon ang pagsukol sa katawhan. Labing bangis ang armadong pagpanumpo kung asa pinaka-agresibong nagasulod ug nagapangilog og yuta ug nagapangkawkaw ang mga plantasyon ug operasyon sa mina, mga proyektong ekoturismo, pang-enerhiya,

pagtukod og mga dam ug uban pang imprastruktura, kakunsabo ang mga burukrata-kapitalista ug mga upisyal militar. Niini nga mga lugar, wala og too ang mga pagmasaker, ekstrahudisyal nga pagpatay, pagtorturyur, tago na pagpriso, paghamlet, pagblokeyo sa pagkaon, paghulog og bomba ug pagpanganyon.

Atubangan sa todong atake sa rehimeng US-Marcos, matinguhaon ang katawhang Pilipino nga mosukol sa mga armadong gaway ni Marcos ug Duterte isip pamaagi sa pagkab-ot sa hustisya para sa libonan ka biktima sa pasistang terorismo sa estado. Maong ingon na lamang nga mibusikad ang pagsadya sa masa, ilabina sa mga mag-uumang biktima sa AFP, human sa pag-ulbo sa balita sa malampusong taktikal nga opensiba ng BHB sa

lain-laing bahin sa nasud.

Sa Quezon, dakung kapildihan sa AFP ang matagumpay na taktikal na opensiba sa BHB sa Tagkawayan, Quezon niadtong buntag sa Setyembre 1. Lima ka ripleng M16 ang nasakmit, ug dili moubos sa lima ka pasistang ginsakpan sa 85th IB ug paramilitar nga CAFGU ang napatay dihang giambus sa usa ka yunit sa BHB.

Pipila ka semana ayha niini, niadtong Agosto 9, malampuson nga giambus sa BHB ang sakyanan sa Philippine National Police (PNP) sa Calatrava, Negros Occidental, kung asa nasakmit ang tulo ka *automatic rifle* ug napatay ang usa ka tropang pangkombat sa pulis. Niadtong adlaw, malampuson nga giambus sa BHB sa Uson, Masbate, ang mga paramilitar nga nagsabwag og terorismo kadungan sa pagpalapad sa operasyon sa mina sa prubinsya.

Sa Sultan Kudarat, prubinsya sa Far South Mindanao, dili moubos sa 22 ka tropa ilalum sa 37th IB ang napatay sa serye sa upat ka taktikal nga opensiba sa BHB niadtong Hunyo ug Hulyo. Ang maong mga taktikal nga opensiba tubag sa subsub nga brutal nga opensiba nga gilunsad sa prubinsya sa dili moubos sa upat ka batalyon ilalum sa 6th ID.

Gipakita sa maong mga kadau-

gan nga sa taktikal nga ang-ang, nagpabiling superyor ang mga yunit gerilya sa BHB batok sa mga armadong pwersa sa kaaway. Tungod kini, nag-una, sa lalum ug lapad nga suporta sa masa ug taas nga kahanas sa tereyn. Gigamit sa mga yunit sa BHB ang taktika sa pagkonsentra sa mas dakung pwersa batok sa nabulag ug mas huyang nga bahin sa kaaway. Kini inubanan sa tago ug hilum nga pagkatag ug pagbalhin sa mga yunit sa BHB aron likayan ang mas dakung pwersa sa kaaway, ipabiling kining buta ug bungol, ug ipasumbag sa hangin.

Kining tanan nagpakita sa determinasyon sa BHB nga panalipdan ang kaayuhan sa masa ug suklan ang pasistang kabangis sa rehimeng US-Marcos, ug nagpahimakak sa gisulti sa kaaway nga "hapit nang mapildi" ang armadong pagsukol sa katawhan. Sa hustong pagpangulo sa Partido, nagpabiling lig-on ang determinasyon sa hukbong bayan nga manlimbasog sa dalan sa malungtarong gubat sa katawhan ug iasdang ang gerilyang pakiggubat subay sa lapad ug lalum nga suportang masa.

Nagsilbing iwag ang maong mga kadaugan sa dugang pag-abante sa rebolusyonaryong armadong pakigbisog. Ginahatagan niini og inspira-

syon ang katawhan ug tanang rebolusyonaryong pwersa, ilabina ang mga mamumuo ug kabatan-onang intelektwal, nga moadto sa kabanihan ug baktason ang malisud nga dalan sa armadong pakigbisog.

Kinahanglang tugbangan ang maong mga kalampusan. Sa pagpangulo sa Partido, kinahanglang maghimo og plano ang tanang kumand sa BHB sa lain-laing bahin sa nasud para maglunsad og ginagmay o dinagkung taktikal nga opensiba nga kayang ipadaug aron ig-on ug parte-parteng pukanon ang kaaway, ug sakmiton ang mga armas niini aron armas ang nagkadaghang ihap sa mga bag-ong Pulang manggugubat sa BHB. Dinaghang palihukon ug armas ang masang mag-uuma ug iasdang ang malukpanong gerilyang pakiggubat aron liyukan ang kaaway sa nagdilaab nga kalayo sa gubat sa katawhan.

Padayon nga moani og kadaugan ang BHB sa paglunsad og mga taktikal nga opensiba tungod kay padayon nga nagkalapad ug nagkalalum ang koneksyon sa hukbo ug masang mag-uuma. Kusganong ginaasdang ang mga pakigbisog sa masa alang sa tinuod nga reporma sa yuta ilabina atubangan sa malukpanong pagpangilog ug pagpangaw-kaw, ug armadong pagpanumpo. Kinahanglang tukuron ang mga sangay sa Partido sa pinakadaghang lugar aron magsilbing dugukan ug mangu-lo sa masa. Labaw pang pakusgon ang mga organisasyong masa sa mga mag-uuma, mga kabatan-onan ug kababayan-an, aron hiusahon ang kusog sa masa ug tukuron ang pundasyon sa bag-ong demokrati-kong guberno sa katawhan.

Sa pagpangulo sa Partido, determinado ang BHB ug ang tanang rebolusyonaryong pwersa nga padayong iasdang ang armadong pakigbisog sa tibuok nasud ug kusganong manlimbasog sa dalan sa gubat sa katawhan aron suklan ug pakyason ang kampanya sa pasistang terorismo sa rehimeng US-Marcos, ug aron kab-oton ang tinguha sa katilingbanong hustisya ug nasudnong kagawasan. AB

 Bol. LIV Ihap. 17 Setyembre 7, 2023	<h2>Unod</h2>
Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.	<p>Editorial: Labawng padilaabon ang armadong pagsukol sa terorismo sa estado 1</p> <p>5 ka M16, nakumpiska sa BHB-Quezon 3</p> <p>4 ka opensiba, gilunsad sa Sultan Kudarat 4</p> <p>Suporta sa rebolusyon sa Pilipinas 5</p> <p>Kalibutanong Adlaw sa mga Desaparesido 5</p> <p>Mga protesta 5</p> <p>Usa ka dekadang kadaut sa MBLT-4 6</p> <p>Asa napadulong ang pondo sa NTF-Elcac? 7</p> <p>Mga anomalya sa eleksyon, gipaimbestigahan 8</p> <p>Pagpasulabi ni Sara Duterte, gimakmak 9</p> <p>3, gimasaker sa 2nd IB sa Masbate 10</p> <p>Sa mubong pagkasulti 10</p> <p><i>Tiempo muerto</i> taliwala sa implasyon 10</p>
Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas	
 ang.bayan@cpp.ph	

5 ka M16, nakumpiska sa BHB-Quezon

Nakumpiska sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Quezon (Apolonio Mendoza Command) ang lima ka ripleng M16, mga bala ug uban pang kahimanang militar sa ambus nga gilunsad niini batok sa yunit sa 85th IB ug CAFGU sa Sityo Pag-asa, Barangay Mapulot, Tagkawayan, Quezon niadtong Setyembre 1. Lima ka sundalo ang napatay samtang upat ang kumpirmadong nasamdan.

Magrekorida unta palibot sa ilang kampo ang mga sundalo dihang giambus sa mga Pulang manggubat. Nahitabo kini 500 metro ang gilay-on gikan sa ilang detasment.

Sa taho sa BHB-Quezon, migamit ang mga manggubat og *command-detonated explosive* (CDX) nga tukmang gipabusikad sa mga sundalo. Sukwahi kini sa pamahayag sa mga sundalo ug pulis nga mibusikad ang bomba dihang "natumban" kini sa nag-ooperasyong tropa sa 85th IB.

Matud kang Ka Cleo del Mundo, tigpamaba sa BHB-Quezon, ang maong armadong aksyon "pagkab-ot og hustisya para sa tanang biktima sa 85th IB." Dugang pa niya, ang opensiba "alang sa mga minahal namong masa nga gi-tortyur, gipig-ot ug gipatay sa mga berdugong sundalo ilalum sa rehimeng US-Duterte ug nagpadayon sa kasamtangang rehimeng US-Marcos II."

Larawan mula sa Apolonio Mendoza Command

Gibanabanang mokabat sa 20,000 ang kaso sa paglapas sa tawhanong-katungod ilalum sa ginalunsad nga mga *focused military operation* sa AFP sa mga komunidad sa Quezon gikan pa panahon sa rehimeng Duterte. AB

Upat ka opensiba, gilunsad kontra-FMO sa Sultan Kudarat

Dili moubos sa 22 ka sundalo sa 37th IB ang napatay sa serye sa mga opensiba nga gilunsad sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa kontra-kampanya niini batok sa nakapokus nga operasyong militar (*focused military operation* o FMO) sa 6th ID sa Kalamansig, Sultan Kudarat. Kapin duha ka bulan na ang operasyon nga dibisyon ang gidak-on nga gisugdan niadtong Hunyo 15. Gawas sa 37th IB, lakip sa mga operasyon ang mga yunit sa 57th IB, 7th IB ug mga tropa sa Special Forces Battalion.

Dili usab moubos sa 18 ang nasamdan sa maong mga taktikal nga opensiba nga gilunsad sa tunga sa Hunyo 17 ug Hulyo 26.

Niadtong Hunyo 17, gipabuthan sa BHB-Sultan Kudarat ang usa ka kolum sa 37th IB sa Sityo 30, Barangay Hinalaan. Sa misunod nga adlaw, gipabuthan sa mga Pulang manggugubat ang usa pa ka yunit sa 37th IB sa bukirong bahin sa parehong barangay. Lima ang napatay nga sundalo samtang walo ang nasamdan sa magkasunod nga opensiba.

Giambus usab sa BHB ang nag-operasyong yunit sa 37th IB sa Barangay Datu Wasay niadtong Hunyo 19. Milungtad lamang og 15 minuto ang atake sa mga Pulang manggugubat apan tungod sa kahadlok ug

pagkataranta, nagpabuto sulod sa duha ka oras ang naigo nga mga sundalo. Sa nakalap na impormasyon, dili moubos sa pito ka sundalo ang napatay ug 10 ang nasamdan.

Niadtong Hulyo 9, naglunsad og operasyong haras ang mga Pulang manggugubat batok sa tulo ka kolum sa mga sundalong nag-operasyon sa Sityo Sorong, Barangay Hinalaan. Sa grabeng kahadlok sa mga sundalo, tulo ka oras silang paturagas nga nagpabuto. Dili usab moubos sa 17 ka bala sa kanyon ang gi-buhian sa AFP.

Sa taho sa mga residente, gibanabanang dili moubos sa 10 ka sundalo ang napatay sa maong operasyon sa BHB. Gidala ang mga patayng lawas sa mga sundalo sa

sentro sa barangay kung asa naka-pundo ang nag-operasyong tropa sa 37th IB. Matud pa taho, gitago sa yunit nga adunay nahitabong mis-engkwentro sa ilang han-ay atol sa binuthanay nga nagresulta sa pagkamatay sa kaugalingon niining mga tropa.

Aron kontrolon ang impormasyon ug magsabwag og kahadlok, tulo ka komunidad ang gi-hamlet sa mga sundalo kung asa gibawalan ang mga residente nga mogawas. Hilabihan niining naapektuhan ang panginabuhian sa mga mag-uuma sa lugar.

Samtang, gipakyas sa BHB ang sulayng reyd sa mga sundalo sa temporaryong kampo niini sa Barangay Batang-Baglas, Palimbang niadtong Hunyo 26. Nakamaniobra ang mga Pulang manggugubat ug nakaigo sa miatakeng kaaway. Dili moubos sa pito ka sundalo ang napatay ug 10 ang nasamdan. Samtang, walo ka manggugubat sa BHB ang nakahiagum og gamayng mga samad sa mga insidente. AB

Mga protesta sa pagsuporta sa rebolusyonaryong kalihukan sa Pilipinas, gilunsad

GILUNSAD NIADTONG AGOSTO 26 sa Europe, Canada ug US ang mga protesta ug aktibidad isip pagsuporta sa kalihukan alang sa nasudnong pagpalingkawas sa Pilipinas. Gipangulohan ang Global Day of Action sa Friends of the Filipino People in Struggle (FFPS), internasyunal nga grupo sa mga langyawng nagasuporta sa nasudnon-demokratikong kalihukan sa Pilipinas.

Adunay mga protesta sa Utrecht, The Netherlands, Vancouver ug Toronto sa Canada, sa pito ka syudad sa Germany lakip ang Memmingen, Leipzig, Regensburg, Rostock ug Ulm, Basel sa Switzerland, Madrid ug Valencia sa Spain, ug Oregon ug Washington sa US.

Sa protesta sa The Netherlands, gipanalipdan sa Revolutionary Eenheid, usa sa mga organisasyong myembro sa FFPS nga nakabase sa nasud, ang rebolusyonaryong kalihukan sa Pilipinas batok sa pagdeklara niini sa reaksyunaryong estado sa Pilipinas ug US isip "terorista." Matud niini, dili terorismo ang pagpili sa katawhang Pilipino nga suklan ang nasudnong pagpangdaugdaug ug langyawng imperyalistang paghari.

Gihatagag duut sa FFPS ang kamahinungdanon nga suportahan sa nakigbisog nga katawhan sa tibuok kalibutan ang rebolusyong Pilipino sa tanang porma niini, ilabina ang armadong pakigbisog.

Naglunsad ang ubang mga grupo og raling pinakilab, porum, pag-apud-apud og polyeto ug kampanyang impormasyon, pagbutang og balatengga, pagsab-it og poster, ug mga panagtapok para ipatugbaw ang kalihukan para sa nasudnong pagpalingkawas sa Pilipinas.

Ang protesta sa FFPS niadtong Agosto 26 giatol sa pagdumdum sa Sigaw ng Pugad Lawin, ang sinyal sa pagsugod sa Rebolusyong Pilipino batok sa pagpanakop sa Spain sa nasud, niadtong 1896.

Kalibutanong Adlaw sa mga Desaparesido, gidumdum

HINIUSANG GIDUMDUM NIADTONG Agosto 30 sa mga pamilya ug higala sa mga biktima sa pugsanong pagkawala ang Kalibutanong Adlaw sa mga Desaparesido. Gipanghingusog nila ang hinanali nga pagpalutaw ug paghatag og hustisya sa ilang mga minahal sa kinabuhi ug higala nga gidagit ug giwala sa mga ahente sa estado.

Sa Manila, nagpiket ang mga grupo sa tawhanong katungod sa pagpanguna sa grupong Desaparecidos sa Court of Appeals aron suportahan ang petisyon sa mga pamilya nilang Dexter Capuyan ug Gene Roz Jamil "Bazoo" de Jesus nga nagpasaka og Petition for Writ of Habeas Corpus sa maong korte, niadto pang Hulyo 5.

Sa rekord sa Karapatan, kapin 1,000 ka indibidwal ang pugsanong giwala ilalum sa diktaturang Marcos Sr samtang nakarekord og 821 ka biktima ilalum sa rehimeng Cory Aquino, 26 sa panahon sa rehimeng Estrada, 206 ilalum sa rehimeng Arroyo, siyam sa panahon sa rehimeng Aquino II, 20 sa panahon ni Rodrigo Duterte ug napulo na sa unang 14 ka bulan sa kasamtangang rehimeng Marcos Jr.

Samtang, nag-ugbok og kandila ang mga grupo sa tawhanong katungod sa ampoanan ni Fr. Rudy Romano sa Redemptorist Church sa Cebu City. Si Fr. Romano gidagit sa giilang mga armadong ahente sa diktaduryang Marcos niadtong Hulyo 11, 1985, ug wala na nakita sukad kaniadto.

CBA sa Paperland. Nakab-ot sa unyon sa Paperland Inc., usa ka pabrika sa papel sa Quezon City, ang angayang CBA niadtong Agosto 31. Lakip sa mga naduso sa mga mamumuo ang dugang suhulan, bayad sa *leave*, *union leave*, tabang sa pagpaospital, tabang sa namatayan, *signing bonus* ug *Labor Day assistance*. Aron makab-o kini, gilunsad sa mga mamumuo ang hiniusang mga protesta sama sa *ribbon-wearing* ug paglunsad og piket.

Piket sa mga mamumuo sa Mandaue. Nagpiket atubangan sa Cebu Easy General Services Corporation, usa ka *manpower agency*, sa Mandaue City ang mga mamumuo niadtong Agosto 22 aron iduso ang ilang katungod sa trabaho. Arbitraryo silang gitangtang sa Liwayway Marketing Corporation (LMC), nagamanupaktura sa Oishi Snack Products, tungod sa pagbalhin sa operasyon niini sa Liloan, Cebu.

Pondo sa katungod, dili sa kabangis. Nagpiket ang mga grupong mamumuo niadtong Agosto 24 atubangan sa Kongreso atol sa pagdungog sa badyet para sa 2024 aron iduso nga gahinan sa estado og pondo ang dugang-suhulan, trabaho ug katungod sa katawhang Pilipino. Panawagan usab nilang kibhangan ang dakung badyet sa pulis, militar, NTF-Elcac, ug mga *confidential fund* nilang Marcos ug Duterte.

Protesta sa mga panagtigum sa APEC sa US. Gibulabog sa protesta ang panagtigum sa Asia Pacific Economic Cooperation (APEC) sa Seattle, US niadtong Agosto 20, kadungan sa gipahigayong porum mahitungod sa kahimtang sa kababayan-an ug ekonomiya sa kalibutan. Lain panga protesta ang gilunsad sa mga tsapter sa Bayan sa US ug Pacific Northwest People Over Profit Coalition niadtong Agosto 16 kadungan sa gilunsad nga APEC Energy Ministers Meeting sa parehong syudad.

Paglabay sa Japan og basurang nukleyar, gibabagan. Nagprotesta atubangan sa embahada sa Japan ang mga mangingisda ug tigpanalipud sa kinaiyahan niadtong Agosto 16 aron makmakon ang gubyrno sa Japan sa paglabay niini og kapin usa ka milyong toneladang kontaminadong tubig sa Pacific Ocean nga gigamit sa pagpabugnaw sa plantang nukleyar sa Fukushima.

Kapin usa ka dekadang kadaut sa MBLT-4 sa Palawan

Sulod sa 11 ka tuig ug siyam ka bulan, nagsabwag og teror ang Marine Battalion Landing Team (MBLT)-4 sa katawhan sa Palawan. Gidayeg ang maong yunit sa yaweng papel kuno sa "pagtapos" sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa prubinsya ug pagsiguro sa "kalinaw" dinhi. Ang tinuod, walay gibyaan ang MBLT-4 sa prubinsya kundili ang taas nga rekord sa paglapas sa tawhanong katungod.

Gyera sa pagpanumpo

Nag-unang tigpatuman ang MBLT-4 sa brutal ug subsub nga gyera batok sa katawhan ug rebolusyonaryong kalihukan sa prubinsya. Nalambigit ang yunit sa daghang tipo sa paglapas sa tawhanong katungod lakip na ang pag-*hamlet*, intimidasyon, pagpanghadlok ug pagpangharas, blokeyo sa pagkaon, ilegal nga pagpangutinkay, dinaghang pagpasurrender ug uban pa. Dili luwas sa ilang kabangis ang katawhang minorya na Palaw'an, Batok ug Tagbanua.

Usa sa mga nabantog nga kaso sa pagpangabuso sa yunit ang pagpugos sa kanhing 17-anyos nga katutubong Palaw'an nga si Merkel Mansuna nga maggiya sa usa ka operasyong kombat niini sa Barangay Aribungos, Brooke's Point niadtong Hunyo 2020. Ayha ang maong insidente, pugos nga gisulod sa mga sundalo ang lima ka balay sa Sityo Bayog sa maong barangay. Napugos nga mobakwit ang kapin 10 ka pamilya aron makalikay sa interogasyong militar ug pagpanghadlok.

Niadtong panahona, gikulata sa mga sundalo ang usa ka mag-uuma sa Barangay Cacawitan sa lungsod sa Quezon. Sa Barangay Iraan, Rizal, pugos nga giarmasan ug giuban sa operasyong kombat ang kanhi 17-anyos nga katutubong Palaw'an nga ginganlan og Dipdip.

Lambigit usab ang MBLT-4 sa usa ka kaso sa panglugos sa usa ka dalagang katutubo sa Barangay Mainit sa Brooke's Point. Resulta kini sa dinugay nga pagkampo sa mga sundalo sa komunidad nga gipetisyon sa mga residente na palayason.

Gawas niini, ginababagan sa mga sundalo ang mga residente nga mangahoy o mangtroso bisan og sila ang iligal nga gapangtroso sa kalsangan aron gamiting materyales sa pagtukod og kampo. Aduna usay tulo ka detatsment ang MBLT-4 nga nagsilbing gwardya sa mga operasyong mina sa prubinsya.

Hilabihan usab ang pagluib sa nasudnong soberanya sa tropang militar sa MBLT-4 sa pagsalmot sa mga ehersisyong militar kauban ang mga tropang Amerikano sa Palawan sama sa Marine Exercise (MAREX) 2022.

Mibuntog sa rebolusyonaryong kalihukan sa Palawan?

Niadtong Setyembre 1, hinunogog nga gideklara sa rehimeng US-Marcos II nga "insurgency-free" o wala na ang rebolusyonaryong kalihukan sa Palawan. Salikwaot ang pag-ila sa MBLT-4 isip yaweng yunit sa Armed Forces of the Philippines nga mitapos kuno sa rebolusyonaryong kalihukan sa prubinsya.

Matud sa BHB-Palawan, walay alamag ug burong si Marcos sa pagtoo nga mapukan nila ang rebolusyon ug ang determinasyon sa katawhan nga batukan ang tanang tipo sa pagpangdaugdaug ug pagpahimulos. Dugang dinhi, "unsaman kalisud ug kabangis, puno sa determinasyon ang BHB-Palawan nga iasidang ang gubat sa katawhan sa isla ug motampo sa subling pagpakusog ug pagpaigting sa gerilyang pakiggubat sa tibuok nasud."

Ang tinuod nga motibo ni Marcos Jr ug sa iyang mga alipures mao ang pagpakita nga nagmalampuson ang ilang kontra-rebolusyo-

naryong pakana aron mahimong madanihon ang prubinsya sa pagaghat sa langyawng pamuhunan ug imperyalistang pagpangawkaw. Sa kasamtangan, nakalatag na ang mga kontrata sa langyawng pamuhunan sa enerhiya, ekoturismo ug pagmina sa Palawan.

Gawas niini, taliwala sa tensyon sa West Philippine Sea, desperado ang rehimen nga ipakita sa among imperyalismong US nga andam na kaayo ang papet nga hukbo nga ibala sa kanyon sa panahong moubo ang imperyalistang gyera tali niini ug sa China.

Kinsa ang MBLT-4?

Gideploy ang MBLT-4 sa Palawan sugod niadtong Nobyembre 17, 2011 hangtud Hulyo 17 karong tuiga kung kanus-a sila gibalik sa Fort Bonifacio, Taguig City aron subling magbansay. Kasamtangang ginapanulohan ang MBLT-4 ni Lieutenant Colonel Glen Lorrito nga gibutang dinhi niadtong Hulyo 2021.

Ulahing nagkampo ang MBLT-4 sa Camp Daypo sa Barangay Abo-Abo, Sofronio Española sa Palawan. Sa pag-abot sa yunit sa Palawan niadtong 2011, una kining nagoperasyon sa mga lungsod sa amihang Palawan ug kadugayan gibalhin sa habagatang bahin sa prubinsya niadtong 2017. Sa habagatan, gilangkuban sa mga operasyong kombat niini ang mga lungsod sa Bataraza, Rizal, Brooke's Point, ug Quezon.

Kanhing nakapailalum ang MBLT-4 sa pangoperasyong kontrol sa 3rd Marine Brigade sa Philippine Marine Corps (PMC). Kauban niini ang MBLT-3 sa pagoperasyon sa isla. Gipuli sa MBLT-4 ang MBLT-7 nga miapil sa pagpulos sa Marawi, ug mga kampanyang pagpanumpo sa Sulu ug Tawi-tawi. Gidugang usab sa Palawan niadtong Hunyo ang MBLT-9 nga gikan usab sa Tawi-tawi.

Asa napadulong ang pondo sa programang pangbarangay sa NTF-Elcac?

Sukad nga gipatuman sa National Task Force (NTF)-Elcac ang mini nga Support to Barangay Development Program (SBDP) niadtong 2021, nagtagana ang guberno sa nagpaka nga ₱28.4 bilyon para dinhi. Sama sa kampanyang "surrender," "balik-pusil" ug uban pang programa sa kontra-insurhensiya, gipahimuslan kini sa mga upisyal militar ug burukrata alang sa korapsyon sa porma sa mga kikkak gikan sa mga proyektong imprastruktura sa suuk nga mga sityo ug barangay.

Sa tulo ka tuig, gipanghinambog sa NTF-Elcac ang paggahin og mga proyekto sa 3,187 ka barangay. Lakip kuno dinhi ang konstruksyon sa mga kalsada, eskwelahan, patubig ug *health center*, ug programang sanitasyon ug reporestasyon.

Tumong kuno sa maong mga programa nga palambuan ang kinabuhi sa katawhan aron dili na nila pilion ang dalan sa armadong pag-sukol. Ang tinuod, wala ni usa dinhi ang nagatubag sa mga ugat sa malukpanong kalisud, kagutom, pagpangdaugdaug ug pagpahimulos.

Dugang pa, ginapakita sa maong mga proyekto sa NTF-Elcac nga labawng nahimong militarizado ang pagdala og "serbisyo" ug "kalamboan" sa reaksyunaryong guberno ilabina sa kabanikanhan

Langan nga proyekto, paspas nga kikkak

Walay mahinungdanong kausaban ang dala, langan pa ang gamayng proyekto sa SBDP. Ni usa ka

report, wala pay gipagula ang NTF-Elcac alang sa istatus sa mga proyekto sa SBDP sa tuig 2023.

Nagadawat ang SBDP og ₱5.624 bilyon alang sa 2022. Sa taho mismo sa ahensya niadtong Agosto 29, 52% lamang sa 1,719 nga gibalak niining proyekto ang nakumpleto niadtong 2022. Katunga dinhi mga *farm-to-market road* nga kadaghanan naga-abli og dalan alang sa mga plantasyon, minahan, ekoturismo ug ubas pang dagkung negosyo.

Niadtong 2021, 1% o 26 lamang sa 2,318 nga mga proyektong SBDP ang nakumpleto, subay sa report sa senado niadtong Nobyembre 2021. Niining panahona, kapin 900 ang anaa sa yugto sa *pre-procurement* (wala pa napalit ang mga materyales), 700 ang anaa na sa yugto sa ng pagpalit, samtang 560 ang anaa sa yugto sa implementasyon. Sa kasamtangan, gitaho sa NTF-Elcac nga anaa na sa 87% sa mga proyekto ang nakumpleto human ang kapin duha ka tuig.

Ang pagtukod sa mga "imprastruktura" ang usa sa pinakakaylap nga "proyekto" sa guberno nga tinubdan sa kikkak sa mga burukrata sa guberno. Gisugdan ang SBDP aron magsilbing pangwartahan sa mga heneral aron siguruhon ang ilang pagkamatinudanon sa nagharing pundok.

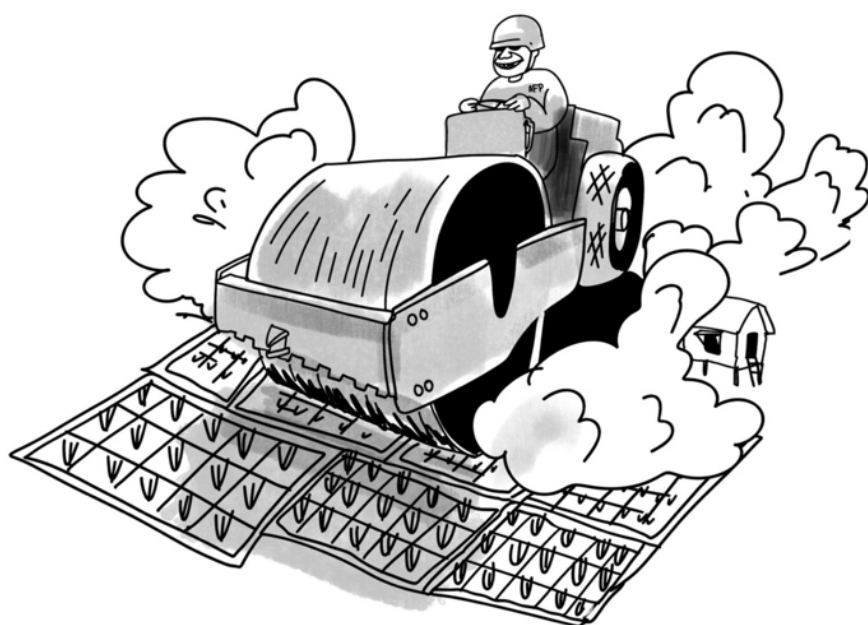
Sa milabayng tulo ka tuig, labing nakapahimulos ang mga upisyal militar ug kasosyong mga kontratista sa rehiyon sa Davao. Napadulong sa rehiyon ang pinakadakung pondo nga ₱5.22 bilyon, misunod ang Caraga (₱4.53 bilyon), Bicol (₱3.82 bilyon) ug Northern Mindanao (₱3.21 bilyon). Sa mga prubinsya ug syudad, pinakadaku ang pondo nadawat sa Bukidnon nga ₱1.77 bilyon, sunod ang Davao de Oro (₱1.75 bilyon), Davao City (₱1.66 bilyon), Agusan del Sur (₱1.38 bilyon), Sorsogon (₱1.3 bilyon) ug Iloilo (₱1.19 bilyon).

SBDP sa Cagayan Valley

Sa mga rehiyon, pangtulo sa pinakagamay ang nadawat sa Cagayan Valley. Mikabat lamang og ₱560.3 milyon ang gigahing pondo sa SBDP alang sa 5th ID sa panahong 2021-2023. Pinakadakung bahin ang napadulong sa prubinsya sa Cagayan—₱304.3 milyon alang sa 41 barangay. Nagsugod lamang ang pagpopondo sa Isabela, Qurino ug Nueva Vizcaya niadtong 2022.

Sa 105 ka barangay sa rehiyon nga lakip sa programa, 20 ka barangay lamang ang may nagkamulonang mga proyekto. Usa dinhi ang mahal kaayong *solar dryer* (bularanan sa humay) ug *farm shed* sa Barangay Anurturu sa lungsod sa Rizal, Cagayan ug mga barangay sa Apayao ug Villa Reyno sa lungsod sa Piat. Samtang, walay bag-o, hinunua, pulos rehabilitasyon ug *upgrading* lang ang kadaghanan sa

Sundan sa pahina 7

ginasulitang mga proyektong *farm-to-market road* sa kabani-kanhan. Lakip dinhi ang wala pa gihapon nahuman nga ₱15 milyong kalsada sa Barangay Minanga, Rizal nga gisugdan niadto pang Abril 2021.

Gipanghinambog sa AFP nga ang mga barangay nga lakip sa SBDP "na-clear na" pinaagi sa Retooled Community Support Program (RCSP). Apan sa 41 nga giendorsong barangay sa Cagayan, 37 lamang ang nalangkub sa mga RCSP. Nagpasabot nga arbitraryo, bakak ug mini ang pagpili sa mga gihatagan niini og pondo. Napaburan ang mga lungsod nga gunit sa mga despotikong agalong yutaan ug lunod-patay nga kontra-rebolusyonaryong bukrurata ug dinastiya (Piat, Santo Niño, Tuao, Rizal) ug sa duul sa hedkwarters sa militar ug pulis (Barangay Bangag sa Lallo, Barangay Casambalangan sa Santa Ana, Barangay Virginia ug Balanni sa Santo Nino, ug Barangay Santo Domingo sa Piat). Nakuha usab sa lider sa RTF-Elcac ang tanyag kaniya sa pagka masulundon ug itoy sa 5th ID dihang gihatagan ang balwarte niya, ang lungsod sa Tuao sa Cagayan, og ₱26.4 milyon.

Pondo alang sa 2024

Sa sugyot nga nasudnong badyet alang sa 2024, naggahin ang rehimeng US-Marcos og ₱10.34 bilyon alang sa NTF-Elcac. Lakip dinhi ang ₱8.64 bilyon alang sa SBDP nga gihahin kuno sa wala pa ginganlang 864 ka barangay. Gikwestyon sa mga progresibong grupo ug magbabalaod sa bloke ng Makabayan ang maanomalyang badyet sa NTF-Elcac. Ginapasiugdahan usab nila ang pag-usisa sa pondo sa NTF-Elcac para masayran kung asa ginagasto ang bilyun-bilyong pondo sa katawhan. AB

Mga anomalya sa eleksiyong 2022, ginapaimbestigahan

Nagpasaka og usa ka resolusyon ang mga makinusudnong kongresista niadtong Agosto 31 aron iduso ang Kongreso nga imbestigahan ang mga anomalya sa kondukta sa eleksiyong 2022 nga makapatin-aw kung paunsa gihimo ang malukpanong elektronikong pagpanglimbong nga nagbutang sa Marcos-Duterte tandem sa poder. Ginapanghimakak sa maong mga anomalya ang ginasulti sa Commission on Elections (Comelec) nga walay nahitabong pagpanikas sa milabayng eleksiyon.

Anaa sa sentro niini nga anomalya ang mga *election return* (ER) o listahan sa mga boto nga misulod sa *transparency server* (kompyuter) sa Comelec sa tunga-tunga sa alas-7 ug alas-8 sa gabii niadtong Mayo 9, 2022. Sulod lamang niining mga orasa, mitaas ang boto sa Marcos-Duterte *tandem* ug nahimong "sigurado" na ang ilang "kadaugan." Kini nga iregularidad unang gikwestyon sa grupong gipasiugdahan sa kanhing kalihim sa Department of Information and Communication Technology nga si Eliseo Rio.

Halos usa ka tuig human ang eleksiyon, nasuta nga ang maong mga boto miagi tanan sa usa ka *internet protocol* (IP) *address* nga 192.168.0.2. Matud sa pagtuon sa grupo ni Rio, 98.8% sa mga boto gikan sa Metro Manila, 95.5% gikan sa Cavite, 81% sa Batangas ug pipila pa ka prubinsya ang miagi sa maong solong IP *address*. Ang maong mga boto naggikan sa 20,300 *vote-counting machine* (VCM). Kini nga impormasyong naggikan mismo sa mga *raw file* o datos nga gipubliko sa Comelec niadtong Pebrero.

Matud ni Rio, imposible ug iligal nga magtunhay sa nag-inusarang IP *address* ang daghan kaayong VCM. Subay sa gilatang nga proseso sa Smartmatic, adunay eksklusibong IP *address* ang matag usa ka VCM. Wala usab sa nasabutang proseso ang pag-embudo sa mga ER sa solong makina ayha kini dawaton sa *transparency server* sa Comelec.

Kumbinsido silang Rio nga naggikan sa sikretong makina ang mga ER nga miagi sa IP *address* nga 192.168.0.2. Kini nga makina kontrolado sa Comelec sa pakigkunsabuhay sa Smartmatic ug lagmit nga nakapwesto duul sa *transparency server*, matud kang Rio.

Dugang nga anomalya ang namatikdan nga mas sayo ang oras nga nadawat sa *transparency server* ang pipila ka ER kaysa sa oras nga migawas kini sa mga VCM sa mga presinto.

Pagpasulabi ug anomalya ni Sara Duterte, gimakmak

KLASE-KLASENG ISYU SA pagpasulabi ug anomalya ang nabutyag sa report sa Commission on Audit (COA) nga mikwestyon sa iregular nga transaksyon sa upisina ni Sara Duterte niadtong 2022.

Nag-una dinhi ang paggasto niya sa ₱125 milyon isip *confidential funds* bisan og walay gigahing pondo para dinhi sa giaprubahang badyet niadtong 2022. Nasuta nga nahurot ang maong pondo sulod lamang sa 19 ka adlaw.

Sa deliberasyon sa Kongreso alang sa nasudnong badyet sa 2024, gihangyo sa mga makinusudnong kongresista nga tukion kini sa COA ug pangayoon kang Duterte ang detalyadong report kung asa kini gikuot ug paunsa kini gigasto. Gikastigo usab sa Senado ang dili awtorisado ug tin-aw nga iligal nga pagbalhin og pondo sa upisina sa bise presidente.

Nabutyag usab sa parehong taho ang pag-empleyo ni Duterte sa batalyong gidak-on o 433 ka indibidwal isip *security personnel*. Gilangkuban niini ang 63% sa iyang istap. Dugang pa ang paggasto niya og ₱668,000 sa pagdalidaling itransporma ang pipila sa mga upisina ug bilding nga nagsilbing hedkwarters alang sa iyang kampanya ngadto sa mga "satellite office" sa bise presidente.

3 ka babaye, gimasaker sa 2nd IB sa Masbate

Walay puas ang pasistang terorismo sa AFP sa Masbate human gimasaker ang tulo ka sibilyan, ug sulayng pagpatay sa tulo pa niadtong Agosto. Mikabat na sa 18 ang biktima sa pulitikanhong pagpamatay sa prubinsya ilalum sa rehimeng Marcos Jr.

Ginapagawas sa mga sundalo nga ang mga biktima myembro sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) nga napatay sa engkwentro.

Niadtong Agosto 19, tinuyong gipatay sa mga sundalo sa 96th IB ug mga pulis sa Masbate ang tulo ka babae sa Barangay Jagnaan sa San Jacinto, isla sa Ticao. Ang mga biktima mao silang Jelyn Guis Dejomo, 56, Sheryl Salazar Dejomo, 29, ug Divina Lubiano Ajitan, 60. Gipatay sila human ang usa ka armadong engkwentro sa BHB ug militar sa parehong lugar.

Dugay nang ginapig-ot sa militar ug pulis ang tulo ka sibilyang biktima nga ginaakusahang adunay kuneksyon sa rebolusyonaryong kalihukan. Kanhi nang nakasinati og pagpamig-ot ang tulo ug ang usa kanhing gidakop sa pulis sa gamagamang kaso.

Ang masaker usa ka krimen sa gubat ug grabeng paglapas sa internasyunal nga makitawanong balaod sa mga pwersa sa estado. Duso sa mga grupo sa tawhanong katungod, angayang tahuron ang ilang mga katungod isip mga sibilyan sa mga lugar nga adunay nagatunhay nga armadong panagbangi.

Samtang, gisulayan sa pagpatay

sa mga pwersa sa 2nd IB ang tulo ka indibidwal sa usa ka balay sa Sityo Milagro, Barangay Guindawhan, Pio V. Corpus, Masbate niadtong Agosto 30. Unang gitaho nga napatay ang mga biktima sa paturagas nga pagpamusil sa mga sundalo apan sa wala madugay, nakumpirmang nakaikyas sila gikan sa brutal nga krimen sa mga berdugo. Wala pa natagbaw, gisulod sa mga berdugo ang maong balay ug gikawatan og bugas.

Pagpatay sa hors de combat.

Gidagit ug tinuyong gipatay sa mga pwersa sa estado ang duha ka manggugubat nga wala sa kapasidad nga mosukol nga silang Jenny Fariolan (Ka Hope) ug John Eric Talibo (Ka Blue) niadtong Hulyo 29. Gipagawas sa 61st IB nga napatay ang duha sa usa ka engkwentro sa Barangay Tagsing, Leon, Iloilo. Wala engkwentrong nahitabo ug dili armado ang duha dihang gidakop ug gipatay.

Pagdagit. Gidagit sa gitoohang mga pwersa sa estado silang Jhed Tamano, 22, ug Jonila Castro, 21, niadtong Setyembre 2 sa gabii. Matud sa mga nakasaksi, pugos silang gisakay sa usa ka *gray* nga sakyanan atubangan sa Orion Water District

sa Barangay Lati, Orion, Bataan. Si Tamano koordineytor sa Community and Church Program for Manila Bay ng Ecumenical Bishops Forum samtang si Castro usa ka boluntir alang sa AKAP Ka Manila Bay. Pareho silang migradwar sa Bulacan State University.

Pag-aresto. Gidagit ug gipriso sa mga pulis niadtong Agosto 24 sa San Juan, Batangas ang organisador sa mga mag-uuma nga si Ernesto Baez Jr ug duha niyang kauban nga silang Jose Escobio, ug Junald Jabonero. Gidagit sila sa mga pulis samtang nagabyahe sa Barangay Buhay na Sapa ug gipagawas nga nakuhaan og mga pusil, bala ug magasin, ug mga eksplisibo.

Gibuhian na niadtong Setyembre 3 silang Escobio ug Jabonero human magpagula og resolusyon ang prosekusyon nga kinahanglan silang ipailalum sa *preliminary investigation*. Samtang, si Baez Jr ay nanginahanglan og pyansa para makagawas sa kasong *illegal possession of firearms*.

Niadtong Agosto 4, arbitrariong giaresto sa mga sundalo ang mag-uumang si Alex Betito sa Sityo Malapat, Barangay Baay sa Labo, Camarines Norte. Gidetine siya og pipila ka oras sa mga sundalo ug gipailalum sa tortyur. Ayha niini, nataho usab nga gidetine ug gilaming sa mga sundalo ang 10 pa ka mag-uuma sa parehong lugar.

Pagpamig-ot. Gipasakahan og mga pulis sa Quezon City sa kasong paglapas sa Clean Air Act si Max Santiago sa Bagong Alyansang Makabayan ug tulo ka lain pang istap sa grupo. Nakalapas kuno sila sa maong balaod human gisunog ang *effigy* nga ilang gihimo sa usa ka protesta niadtong ikaduhang State of the Nation Address (SONA) ni Marcos Jr.

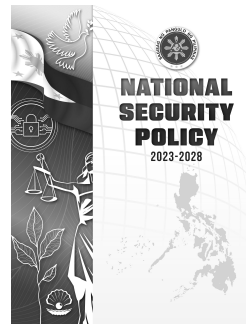
Gipasakahan usab og kasong paglapas sa Public Assembly Act of 1985 ang 14 ka aktibistang nagikkan sa Southern Tagalog nga misalmot sa protesta kontra SONA. AB

26

akawnt sa bangko nga gipanag-iya sa Rural Missionaries of the Philippines (RMP) ug RMP-Northern Mindanao

ang arbitraryong gisirad-an sa estado tungod sa gama-gamang kasong "terrorist financing."

21

sa 22 ka departamento sa estado

ang gipailalum sa NTF-Elcac pinaagi sa National Security Policy.

₱1.5 M

balor sa "baratong" pabalay nga ginatanyag sa estado sa mga walay kaugalingon balay sama sa mga mamumuong mikita lamang og minimum nga suhulan.

159,000

kulang nga klasrum

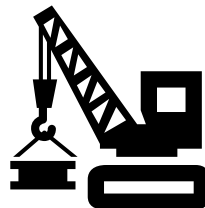
189,324

kinahanglang ayuhon

328%

ang giburot sa badyet sa pipila ka proyektong imprastruktura

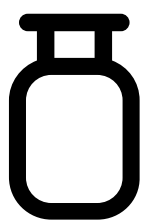
tungod sa doble ug tripleng alokasyon niini sa lain-laing departamento ug ahensya.

21,727

dili na mapuslan

Apan tubag ni Sara Duterte:
Tangtangan ang mga dekorasyon sa mga klasrum.

₱73.15

ang gitaas sa 11-kilong tangke sa LPG sa Setyembre,

dugang sa ₱50.05 nga gitaas niini niadtong Agosto.

41.16%

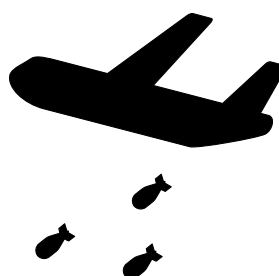
lamang ang nakahuman sa kolehiyo niadtong 2022

tungod sa kalisdanan sa mga estudyanteng makasugakod niadtong pandemya. Gigamit kini karong hinungdan aron tangtangan ang ₱51.12 bilyong badyet alang sa libreng *tuition fee* sa 2024.

\$212 bilyon

gitaas sa kita sa 25 ka nag-unang kumpanya sa depensa sa US ug Europe sa unang katunga sa tuig.

Kini atubangan sa dinaghang pagdispatsa sa karaang mga armas sa Ukraine ug pagbaligya sa mga bag-o sa mga kaalyado niining nasud.

Tiempo muerto taliwala sa implasyon ug pag-usab sa klima

Kada tuig, makasinati ang mga mamumuong-panguma sa tubuhan sa *tiempo muerto*, "patay nga panahon" sa Kastila, mga bulan sa tunga-tunga sa siklo sa tingtanum ug tubo. Sagad kining molungtad gikan Hunyo hangtud Setyembre kung asa walay trabaho sa mga "kampo" (o tubuhan). Sa Negros, gitawag kini og "tigkiriwi" o panahon sa pag-antus sa kapin 300,000 ka mamumuong-panguma ug ilang mga pamilya. Karong tuiga, hilabihan ang ilang pag-antus taliwala sa sangko sa langit nga presyo sa mga palaliton, mga kata-lagman tungod sa pag-usab sa klima ug grabeng militari-sasyon.

Usa dinhi ang pamilya sa 35-anyos nga si Derek, minyo ug may tulo ka gagmayng anak. Mikita siya ug iyang asawa og ₱400 sa pagtrabaho og walo ka oras sa usa ka adlaw sa lain-laing umahan. Luyo sa tibuok adlaw nga kahago, kulang kaayo ang ilang abot para sa bugas, sud-an, gatas ug uban pang panginahanglan sa ilang mga anak. Aron makasugakod, "naga-sideline" silang magtiayon sa koprasan. Sama sa ubang mamumuong-panguma, nalubong sila sa utang sa pagsulay nga makasugakod sa pinakabatahang panginahanglan sa ilang pamilya.

"Mas grabe karong tuiga, ilabina nga mas mahal ang mga palaliton," matud ni Derek. "Imbes nga tulo ka beses mokaon, duha ka beses na lang usahay." Labing apektado dinhi ang pagdaku sa mga bata. Sa datos sa estado, anaa sa 40% sa mga batang 5-anyos paubos sa Negros Oriental ang "stunted" o ihid. Ang pagkaihid salamin sa grabeng malnutrisyon.

Walay kausaban sa pag-antus, para kang Nanay Mali. Kung may trabaho man, moabot lang og ₱150 ang iyang inadlawan. "Ang kita namo mao pa gihapon apan ang galastuhon padayong nagkataas. Kami walay mahimo gawas kanunayng pagpangutang," Mas sagad, napadulong sa pagbayad sa utang ang gamay nilang kita.

Dili kini katingalahan ilabina nga isa ang Negros sa adunay pinakataas nga implasyon sa tibuok nasud. Niadtong Agosto, nagkarekord ang Negros

Occidental og 6.1% ug ang Negros Oriental og 4.1% nga tantos sa implasyon. Padayon ang pagsirit sa presyo sa pagkaon ug mga ilimnon.

Dili na gani makasugakod, gigung-ub pa ang mga umahan sa walong hunong nga pag-ulan tungod sa sunud-sunod nga bagyo ug hanging habagat.

Sukwahi sa ginasulting hulga sa El Niño o hulaw, gitagad ni Derek nga "mas grabe pa gani ang pag-ulan nga nakaapekto sa tanum nga mais ug tubo nga nangatumba na tungod sa sunud-sunod nga bagyo." Niadtong katapusan sa Hulyo, gihampak ang isla sa bagyong Egay nga nagresulta sa ₱46.7 milyong kaudut sa pananam, pangisdaan ug gialimahang hayop sa Negros Occidental pa lang. Sa katapusan sa Agosto, miigo ang bagyong Goring nga nagbunga og ₱125.59 milyong kaudut sa prubinsya.

Kung buot hunahunaon, tibuok tuig nakasinati og kagutom ang mga mamumuong-panguma sa Negros tungod sa ginadawat nilang daw ulipong suhulan. Matud sa National Federation of Sugar Workers, sagad nga anaa sa ₱1,500 kada semana o ₱300 kada adlaw ang suhulan sa mga mamumuong-panguma, mas ubos sa inadlawang minimum nga gitakda sa balaod ug layo kaayo sa makabuhing suhulan. Mas ubos pa ang ginasuhol ilalum sa sistemang pakyawan, kung asa ₱4,000-₱5,000 lamang ang

bayad sa mga asendero sa 4-8 katawo (₱625 kada usa) alang sa pagtrabaho sulod sa 5-6 ka adlaw.

Sa milabayng mga tuig, aktibong ginaduso sa mga mamumuong-panguma sa isla ang paghatag sa estado og hinabang pinansya sa panahon sa *tiempo muerto*, lakip na sa panahon sa mga kalamidad. Kadungangan niini, gipakigbisogan nila ang ₱150 kada adlaw nga pagsaka sa suhulan ug 50% pagsaka sa bayad sa sistemang pakyawan. Suportado nila ang panawagan alang sa ₱750 *across the board* nga pagsaka sa suhulan sa nasudhong langkub.

Matud sa mga mag-uuma, bugtong ang pagbungkag sa mga asyenda ug pagtapos sa paghakop sa pipila ka agalong yutaan sa minilyong kita gikan sa singot sa mga mamumuong-panguma ang magtapos sa tinuig nga *tiempo muerto*. Pinaagi sa pag-apud-apud sa yuta ngadto sa mga nagatikad niini ug paghatag dalan sa produksyon sa pagkaon, masiguro ang seguridad sa pagkaon sa gatasan ka libong pamilya.

"Kanunay mahimong panahon sa tinggutom ug kamatayon alang sa mamumuo sa tubohan ang *tiempo muerto* kung dili sulbaron ang pundamental nga problema sa kawalay yuta sa nausd," matud nila. AB